

Prof. dr. sc. Anamarija Kurilić

Odjel za povijest
Sveučilište u Zadru

ACTA, NON VERBA (1. dio):

TREBAJU LI POVJESNIČARIMA BAZE PODATAKA?

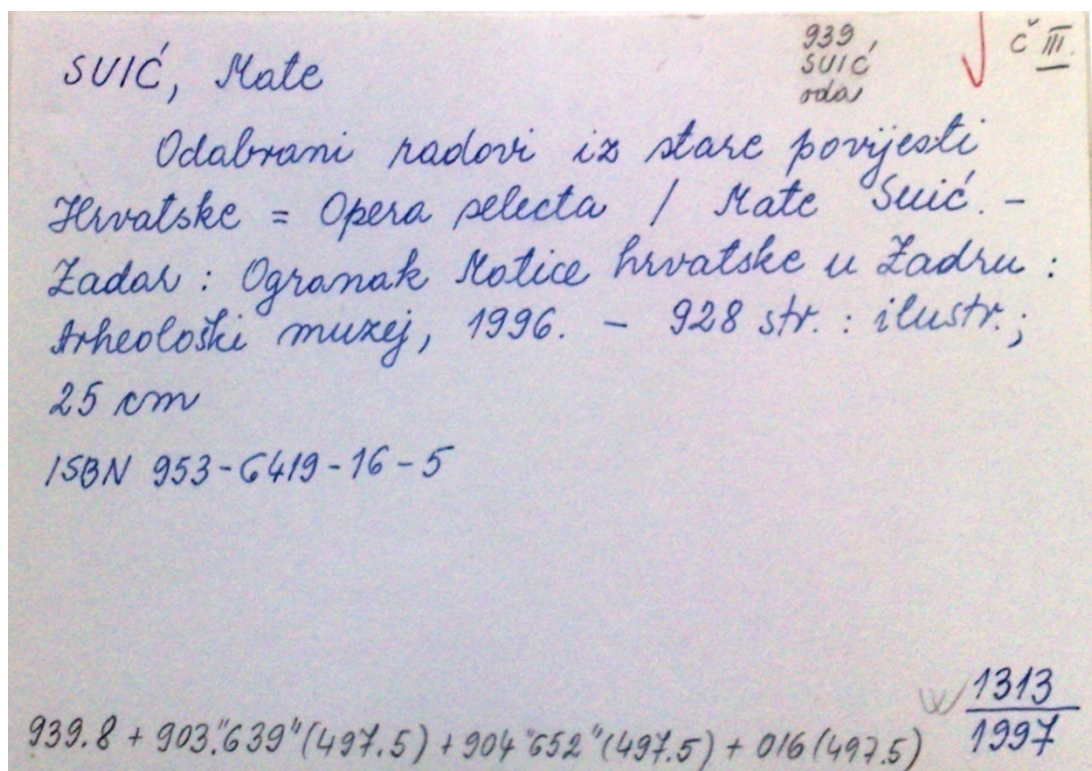
Na ovo je pitanje lako dati odgovor i on glasi jednostavno i nedvosmisleno: "Da!". U sljedećim retcima objasniti će se zašto je tomu tako, što su to baze podataka, kako se njima služimo te koje su im prednosti, a koje mane.

U današnje doba, kad nam zatreba nekakva početna informacija, vrlo često ćemo prije posegnuti za pomoći računala, bolje rečeno, interneta, nego tiskanoga djela (enciklopedije, udžbenika, bibliografije i sličnog). Internet, odnosno *World wide web* (= u slobodnom prijevodu: svjetska globalna mreža), obiluje svakojakim podacima, pametnima i manje pametnima (nažalost, i onima vulgarnima te kriminalnima), zabavnima, ali i poučnima (uključujući i integralne tekstove znanstvenih i stručnih radova). U tom mnoštvu svega i svačega teško je ponekad naći baš ono što nam treba. Stoga - to već svi dobro znamo - okrećemo se za pomoć nekom od pretraživača interneta (tzv. *search engines*); hoće li to biti Google, Yahoo, MSN, Ask Jeeves, ili neki drugi, to će biti odabir pojedinca, ali, zahvaljujući njima često ćemo brzo i jednostavno doći do nekih početnih podataka.¹ To je moguće upravo zbog toga što su oni velike, moćne baze podataka. Dakle, svakim upitom na nekome od njih, mi pristupamo jednoj od tih globalnih baza podataka.

Baza podataka (*data base*) nije ništa drugo do "kartoteka u računalu" ili, službenijim rječnikom rečeno: "organizirani skup podataka pohranjenih u kompjutoru koji dopušta automatsko pretraživanje".² Upravo je ovaj završni dio definicije ono što čini baze podataka toliko korisne modernom čovjeku. Do njihove pojave, velike količine srodnih podataka (npr. telefonski imenici, policijske i slične službene kartoteke, inventari, popisi sadržaja u knjižnicama, muzejima ili arhivima, i slično) obrađivale su se ručno: najprije bi se stvarale papirnate kartice (obrazac predviđen za uniforman unos željenih/potrebnih podataka; Sl. 1) koje bi se onda ispunjavale, pa sistematizirale, grupirale i sortirale, a pretraga se radila ručno, listajući i čitajući cijelu kartoteku ili neki od njenih dijelova. Dovoljno je otići u kartoteku neke od naših knjižnica (Sl. 2) i primijeniti taj način pretraživanja.

¹ Navodno čak oko 85% podataka koji se prikupljaju s interneta započinje pretraživanjem nekoga od pretraživača; http://www.webreference.com/authoring/seo_facts/index.html (27. ožujka 2012.).

² Takvu definiciju nalazimo npr. u Rječniku odabranih pojmova u djelu M. Tuđmana, *Obavijest i znanje*, Zagreb, 1990. (dostupno u Digitalnoj zbirci Filozofskog fakulteta u Zagrebu, http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/Obavijest%20i%20znanje/oiz_rjecnik.htm (27. ožujka 2012.).

Slika 1. Primjer papirnatih kartica iz Sveučilišne knjižnice Sveučilišta u Zadru (snimila A. Kurilić)

Slika 2. Kartoteka papirnatih kartica iz Sveučilišne knjižnice Sveučilišta u Zadru (snimila A. Kurilić)

Postupak je dugotrajan i zamoran, a rezultati su ipak počesto nepotpuni. Svojevremeno su provedeni eksperimenti koji su pokazali da se ovakvim pretraživanjem može propustiti čak i do 30% podataka.³ Slična iskustva imam i s vlastitim radom na kartoteci epigrafskih spomenika s područja antičke Dalmacije koju sam davno bila izradila prilikom rada na svom diplomskom radu: unatoč usredotočenosti i pomniji, ponovljeno pretraživanje (koje sam redovno provodila upravo radi reduciranja mogućnosti pogreške!) gotovo uvijek bi pokazalo da sam propustila naći barem jedan zapis (ako ne i više). I to na građi od malo manje od dvije tisuće zapisa (tj. kartica)!⁴ Što bi tek bilo da sam morala pretraživati neku veliku kartoteku (npr. policijsku)?

Poučena tim iskustvom i napretkom tehnike, otkrila sam jednu prekrasnu "novotariju" - računalo - i barem neke od muka pretraživanja kartoteke otišle su u zaborav. No, o tome u jednome od sljedećih nastavaka.

LITERATURA

A. DAFFERNER - F. Feraudi-Gruénais - H. Niquet, 2000. Die Epigraphische Datenbank Heidelberg, in: *Alte Geschichte und Neue Medien. Zum EDV-Einsatz in der Altertumforschung, Computer und Antike*, eds. M. Hainzmann -- Chr. Schäfer, 5, St. Katharinen, 45-65.

A. KURILIĆ, 1995. *Družina v antični Dalmaciji*, magistarski rad (rukopis), Univerza v Ljubljani.

---

³ Taj je podatak iznesen na radionici *Alte Geschichte und EDV*, Roma, 25.-26. rujna 1997. (u organizaciji Österreichisches Kulturinstitut u Rimu); usp. A. Dafferner - F. Feraudi-Gruénais - H. Niquet, 2000., 45-65.

⁴ Usp. A. Kurilić, 1995., 25.